Gökyüzü

Dr. Tuba Sarıgül
[*TÜBİTAK Bilim ve Teknik Dergisi*

Gökyüzünde Gece Yarısından Sonraki Hareketlilik

Temmuz ayında çıplak gözle görülebilen gezegenlerden ikisi -Merkür ve Mars- gün batımından sonra kısa süreler görülebilirken Satürn, Venüs ve Jüpiter gece yarısından sonra sırasıyla gökyüzünde ortaya çıkmaya başlıyor.

Merkür

1 Temmuz akşamı Merkür'ü ve Arı Kovanı Açık Yıldız Kümesi'ni Yengeç Takımyıldızı'nda birbirine yakın görmeyi deneyebilirsiniz.

Temmuz ayının başında akşamları gökyüzünde görülebilen Merkür, Güneş'in batışından bir saat sonra ufkun yaklaşık 5 derece üzerinde bulunuyor. Merkür, 4 Temmuz'da en büyük doğu uzanımı konumuna geliyor. Bu konumdayken Güneş'le aralarındaki açısal mesafe 26 derece. İlerleyen günlerde Merkür'ün ufkun üzerinden yüksekliği ve parlaklığı azalıyor. Merkür, 1 Ağustos'ta yörünge hareketi sırasında Güneş ile Dünya'nın arasından geçmeye hazırlanıyor.

Mars

28 Temmuz akşamı Mars ve hilal şeklindeki Ay, batı yönünde ufkun üzerinde birbirine yakın görünümde.

Mars, temmuz ayında gün batımından sonra batı yönünde ufkun üzerinde ortaya çıkıyor ve Güneş'ten yaklaşık iki buçuk saat sonra batıyor. Temmuz ayı boyunca Aslan Takımyıldızı'nda bulunan Mars, ayın son günlerinde Başak Takımyıldızı'na geçiyor. 30 Temmuz'da Mars'ı ve Başak Takımyıldızı'nın en parlak yıldızı Spika'yı gökyüzünün aynı bölgesinde görebilirsiniz. Gökyüzünde her geçen gün Güneş'e yaklaşan Kızıl Gezegen, Ocak 2026'da Dünya'ya göre Güneş'in arkasından geçmeye hazırlanıyor. Bu dönemde Mars aynı zamanda Dünya'ya en uzak konumdan geçecek. Dolayısıyla bu süreçte Mars'ın parlaklığı ve görünür büyüklüğü azalmaya devam ediyor.

Satürn

16 Temmuz gecesi Satürn'ü ve son dördün evresine yaklaşan Ay'ı birbirine yakın görebilirsiniz.

Satürn, temmuz ayında gece yarısına yakın saatlerde doğu yönünde ufuktan doğuyor ve Güneş'in aydınlığında kaboluncaya kadar gökyüzünde görülebiliyor. Her geçen gün daha erken saatlerde doğmaya başlayan Satürn'ün parlaklığı ve görünür büyüklüğü de artıyor. Temmuz ayında Güneş sisteminin en uzak gezegeni Neptün, Satürn'ün yakınlarında görülebilir.

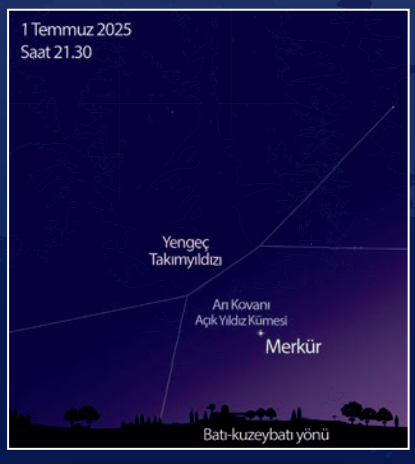

Bir dürbününüz ya da basit bir teleskopunuz varsa Neptün'ü gökyüzünde Satürn'ün yaklaşık 1 derece kuzeyinde bulabilirsiniz.

Venüs

21 Temmuz'da Venüs, hilal şeklindeki Ay ve Aldebaran'ın gökyüzünde oluşturduğu hayali üçgen şeklini fark etmeyi deneyebilirsiniz.

Temmuz ayında gecenin ikinci yarısında gökyüzünde olan gezegenlerden bir diğeri ise Venüs. Venüs, ayın başında Güneş'ten yaklaşık iki buçuk saat önce kuzeydoğu-doğu yönünde ufuktan doğuyor. İlerleyen günlerde Venüs'ün aydınlık görünen kısmının oranı artarken parlaklığı ve görünür büyüklüğü azalıyor. Venüs temmuz ayında Boğa Takımyıldızı'nda yer alıyor. 13 Temmuz'da Venüs'ü ve Boğa Takımyıldızı'nın en parlak yıldızı Aldebaran'ı birbirine yakın görebilirsiniz. İki gök cisminden Venüs açık sarı renklerde ve son derece parlakken Aldebaran'ı turuncu tonlardaki rengiyle ayırt edebilirsiniz. Güneş sisteminin buz devi gezegenlerinden Uranüs'ü ise temmuz ayının ilk haftasında Venüs'ün kılavuzluğunda gökyüzünde bulabilirsiniz. Venüs ve Uranüs, 4 Temmuz gecesi birbirine yakın görünümde olacak. Bu tarihte Uranüs'ü bir dürbün ya da basit bir teleskop yardımıyla Venüs ile Ülker Açık Yıldız Kümesi'nin arasındaki hayali doğrunun üzerinde bulabilirsiniz.

Jüpiter

23 Temmuz sabahı Jüpiter'i ve yeni ay evresine yaklaşan Ay'ı, kuzeydoğu-doğu yönünde ufkun hemen üzerinde birbirine yakın görebilirsiniz.

24 Haziran'da yörünge hareketi sırasında Dünya'ya göre Güneş'in arkasından geçen Jüpiter temmuz ayında gökyüzünde tekrar ortaya çıkmaya başlıyor. Ayın ilk haftasında Güneş'ten hemen önce doğan Jüpiter, ilerleyen günlerde daha erken saatlerde doğmaya başlıyor ve gökyüzünde görülebileceği süre uzuyor.

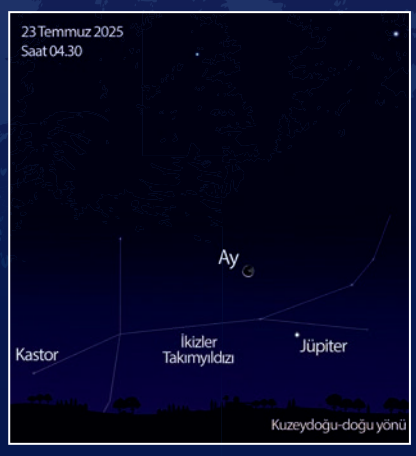

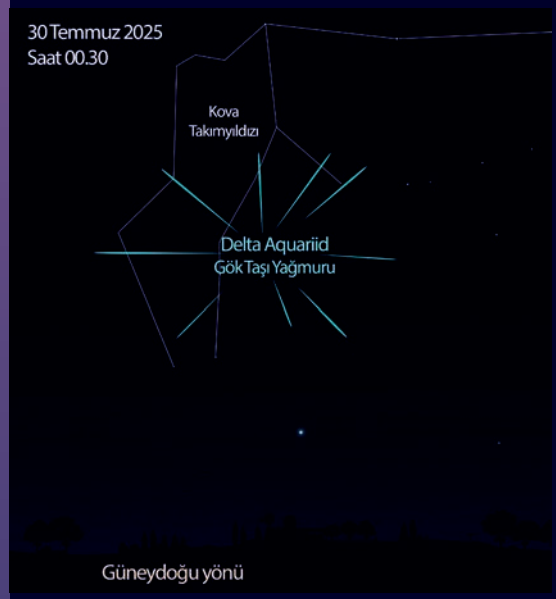

Delta Aquariid Gök Taşı Yağmuru

12 Temmuz-23 Ağustos tarihleri arasında etkinliğini devam ettiren Delta Aquariid gök taşı yağmuru 29-30 Temmuz gecesi en yüksek etkinliğe ulaşıyor. Bu tarihte gök taşlarının gökyüzünde ortaya çıktığı nokta (saçılma noktası) gece yarısından yaklaşık iki saat önce doğu-güneydoğu yönünde ufuktan doğuyor ve şafak vakti Güneş'in aydınlığında kaybolmadan önce gökyüzünde en yüksek noktaya ulaşıyor.

En iyi güney yarım küreden izlenebilen Delta Aquariid gök taşı yağmurunu Ekvator'un kuzeyinden izlemek isteyen gökyüzü severler, en yüksek etkinliğin beklendiği tarihte saatte maksimum 25 gök taşı görebilir.

Saçılma noktası Kova Takımyıldızı'nda bulunduğu için bu şekilde isimlendirilen Delta Aquariid gök taşı yağmurunun kaynağı hâlen tam olarak bilinmese de 96P/Machholz kuyruklu yıldızının olabileceği tahmin ediliyor.

İlk dördün
2 Temmuz
Saat: 22.30

Dolunay
10 Temmuz
Saat: 23.37

Son dördün
18 Temmuz
Saat: 03.38

Yeni ay
24 Temmuz
Saat: 22.11

Yeröte
5 Temmuz Saat: 05.29
404.627 km

Yerberi
20 Temmuz Saat: 16.55
368.041 km

Arı Kovanı Açık Yıldız Kümesi

Messier 44 olarak da isimlendirilen Arı Kovanı Açık Yıldız Kümesi, Ülker Açık Yıldız Kümesi ve Andromeda gök adasından sonra Messier kataloğundaki en parlak görünen üçüncü nesne.

Dünya'dan yaklaşık 600 ışık yılı uzaktaki Arı Kovanı Açık Yıldız Kümesi, birbirine kütle çekimi ile bağlı yaklaşık 1.000 yıldızdan oluşuyor. Açık yıldız kümesi, 600-700 milyon yaşındaki görece genç yıldızlardan oluşuyor. Arı Kovanı'ndaki en parlak yıldızlar merkezinde yoğunlaşırken kütlesi daha küçük ve sönük yıldızlar kümenin çevresine yakın kısımlarında bulunuyor.

Gökyüzündeki en parlak derin uzay cisimlerinden biri olan Arı Kovanı Açık Yıldız Kümesi antik zamanlardan beri insanlar tarafından biliniyor. Çıplak gözle bakıldığında Yengeç Takımyıldızı'nın yakınlarında mavimsi tonlarda bir ışık lekesi gibi görünen Arı Kovanı, bir dürbün ya da basit bir teleskopla gözlemlendiğinde en az 20 yıldız rahatlıkla fark edilebilir.

Stocktrek Images, Inc. / Alamy

Gökyüzünde Yengeç Takımyıldızı'nda bulabileceğiniz Arı Kovanı Açık Yıldız Kümesi'ni kuzey yarım küreden gözlemlemek için en uygun zaman ilkbahar ayları.

Ayın Önemli Gök Olayları

2 Temmuz	Ay, ilk dördün evresinde
4 Temmuz	Ay ve Spika yakın görünümde Dünya, Güneş'e en uzak konumda Merkür, en büyük doğu uzanımı konumunda
5 Temmuz	Ay, Dünya'ya en uzak konumda
7 Temmuz	Ay ve Antares yakın görünümde
10 Temmuz	Ay, dolunay evresinde
13 Temmuz	Venüs ve Aldebaran yakın görünümde
16 Temmuz	Ay ve Satürn yakın görünümde
18 Temmuz	Ay, son dördün evresinde
20 Temmuz	Ay, Dünya'ya en yakın konumda
23 Temmuz	Ay ve Jüpiter yakın görünümde
24 Temmuz	Ay, yeni ay evresinde
26 Temmuz	Ay ve Regulus yakın görünümde
29-30 Temmuz	Delta Aquariid gök taşı yağmuru en yüksek etkinlik
31 Temmuz	Ay ve Spika yakın görünümde

Temmuz Ayında Gezegenlerin Birbirlerine Göre Yörüngelerindeki Konumları

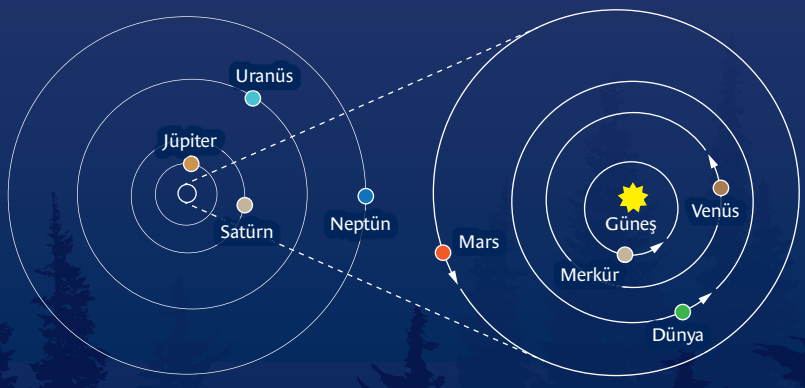

Çizimdeki oklar, Güneş sisteminde yer alan iç gezegenlerin temmuz ayında yörüngelerindeki hareketlerini gösteriyor. Dış gezegenlerin yörüngelerindeki konumları, ay içinde birbirine göre çok değişmediği için temmuz ayının ortasındaki konumları, çizimde nokta şeklinde belirtilmiştir.

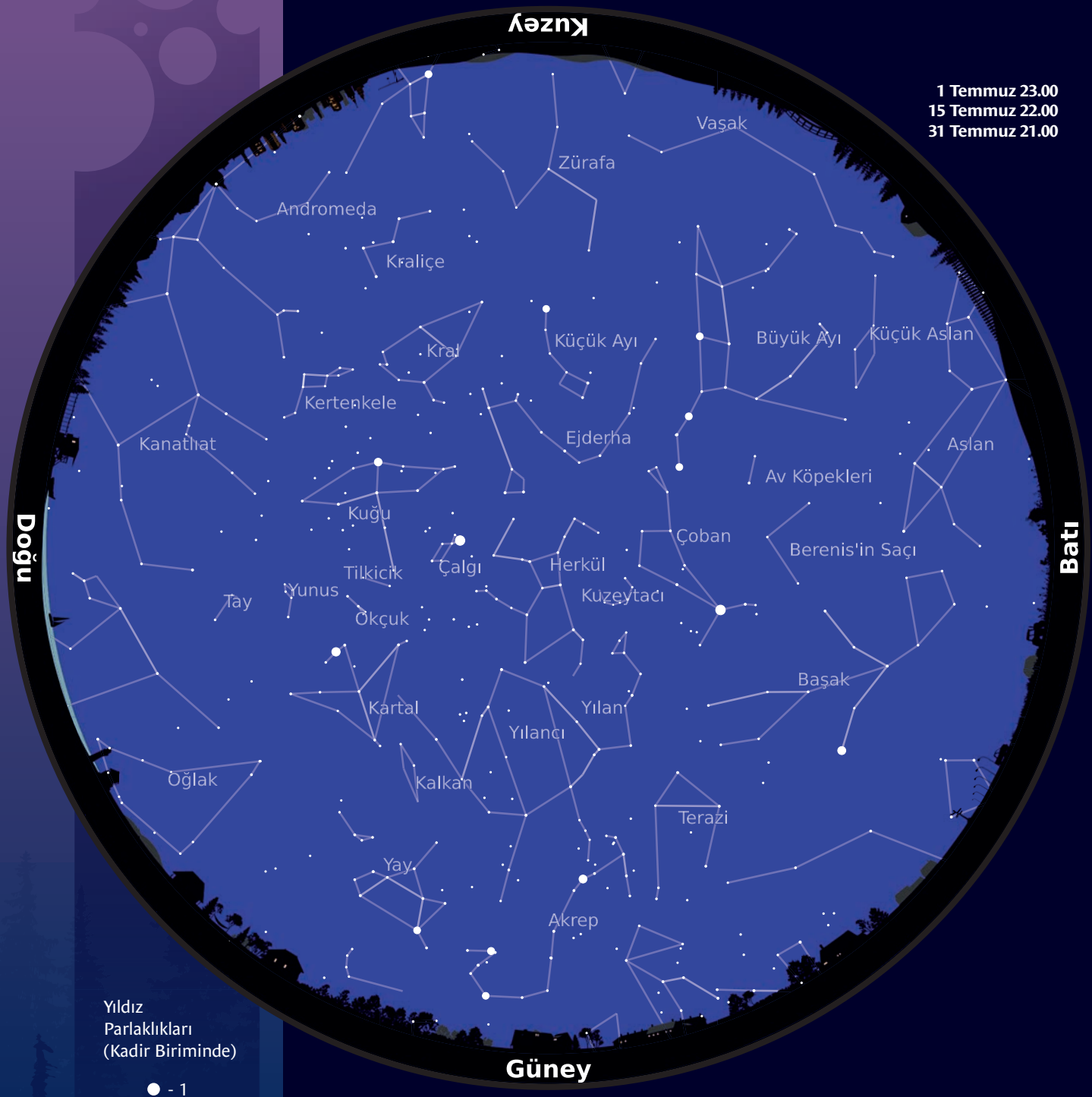

Kaynaklar

- Okuyan, O. ve Köseoğlu, D. K., "2025 Gök Olayları Yıllığı", *Bilim ve Teknik*, Sayı 686, 2025.
- "Observing October 2024", *Sky and Telescope*, Cilt 150, Sayı 1, 2025.
- Ratcliffe, M. ve Ling, A., "Sky This Month", *Astronomy*, Cilt 53, Sayı 7, s. 28-35, 2025.
- https://www.imo.net/resources/calendar/
- https://www.rmg.co.uk/stories/space-astronomy/delta-aquariid-meteor-shower-2025-when-where-see-it-uk
- https://science.nasa.gov/mission/hubble/science/explore-the-night-sky/hubble-messier-catalog/messier-44/